

Nr 361.

Godkänd av första kammaren den 14 juni 1919.

Godkänd av andra kammaren den 14 juni 1919.

Riksdagens skrivelse till Konungen, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 30 juni 1916 om krigskonjunkturskatt.

(Bevillningsutskottets betänkande nr 51.)

Till Konungen.

I en den 21 mars 1919 dagtecknad proposition, nr 258, har Eders Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga ett propositionen bilagt förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 30 juni 1916 om krigskonjunkturskatt.

Av departementschefens anförande till statsrådsprotokollet i ärendet framgår, hurusom efter all sannolikhet taxering till krigskonjunkturskatt, fränsett enskilda undantagsfall, icke skulle komma i fråga senare än 1920. Det skulle således ej återstå mera än två allmänna taxeringar till sådan skatt, nämligen i år och nästa år, och inkomsterna av innevarande års verksamhet inom handel, industri och övriga hithörande förvärvsgrenar skulle bliva det sista objektet för ifrågavarande beskattning.

Oomstritt torde numera vara, att grunderna för krigskonjunkturskatten icke äro förenliga med en rationell skattelagstiftning, och att desamma i praktiken ej sällan lett till obilliga resultat. Utan förbättring av de ursprungliga, för en provisorisk engångsskatt närmast beräknade grunderna har under de gångna åren den ena påbyggnaden

eller skärpningen följt på den andra, varigenom bristerna i lagstiftningen blivit i sina konsekvenser allt mera kännbara.

Med anledning av en vid 1918 års lagtima riksdag väckt motion om revision i vissa hänseenden av förordningen om krigskonjunkturskatt yttrade riksdagens bevillningsutskott i sitt betänkande nr 17 bl. a., att gällande förordning om krigskonjunkturskatt i åtskilliga avseenden vore behäftad med brister, som enligt sakens natur bleve mera framträdande ju längre tillbaka i tiden de förhållanden komme att ligga, som i författningen förutsattes som de normala till skillnad från krigskonjunkturen.

I samband med en vid nyssnämnda riksdag framlagd proposition nr 448, angående bl. a. skärpning av krigskonjunkturskattens tariff, uttalade departementschefen, att frågan om en mera allmän revision av skatten borde upptagas till prövning, för den händelse krigstillståndet komme att vara ytterligare någon längre tid, och i sin skrivelse nr 449 i anledning av berörda proposition m. m. framhöll riksdagen, att ifrågavarande beskattning borde, så långt möjligt vore, läggas efter mera rationella grunder. Några närmare riktlinjer för en reformering vore vanskligt att i förväg utstaka, men för en blivande utredning mötte givetvis en mångfald synpunkter att utreda och pröva. Någon formlig framställning i ämnet från riksdagens sida ansåge riksdagen obehövlig, då frågan om revision redan vore uppmärksammas å vederbörligt håll.

Situationen är nu en annan. Krigstillståndet är praktiskt taget slut, och är, såsom ovan angivits, krigskonjunkturskattens upphörande att emotse inom en nära framtid.

På grund härav har Eders Kungl. Maj:t ansett förutsättningarna för den i förra årets proposition förebådade allmänna revisionen av krigskonjunkturbeskattningen ej vidare vara för handen. Departementschefen har, under erinran att taxering till krigskonjunkturskatt skulle komma att äga rum, utom innevarande år, ytterligare blott ett år, uttalat, att han »icke funnit tillräcklig anledning föreligga att söka åstadkomma någon omläggning av huvudgrunderna för krigskonjunkturbeskattningen att tillämpa under allenast detta sista taxeringsår». Det hade för honom i stället gällt att tillse, vilka jämkningar, till åstadkommande av större rättvisa de skattskyldiga emellan, som kunde på grundval av gällande skatteförordning genomföras utan åsidosättande av de utomordentliga statsfinansiella intressen, som vore förknippade med denna beskattning.

I propositionen redogöres för de krav, som från åtskilliga repre-

sentanter för näringslivet framförts, i syfte att krigskonjunkturskatten redan nu skulle helt borttagas. Gent emot dessa krav erinrar departementschefen, att statsbudgetens merbelastning för innevarande år med direkta krigstidsutgifter torde komma att väsentligt överstiga den intäkt den för året taxerade krigskonjunkturskatten torde giva. Med all säkerhet bleve så förhållandet, måhända i skärpt grad, jämväl för nästkommande budgetår. Det vore under sådana förhållanden icke möjligt att undvara en särbeskattning av under kristiden uppkomna merinkomster. Å andra sidan vore det föga billigt att söka i ett slag övervälta hela det mycket betydande belopp i skattemedel, som krigskonjunkturskatten representerade, å den allmänna inkomstbeskattningen.

Den allmänna riktning, i vilken gällande bestämmelser borde modifieras, har av departementschefen skisserats på följande sätt. »De böra taga sikte på själva avvecklingen av skatteformen i fråga och i avseende därå giva klara föreskrifter, när och i vilken mån uppkommande merinkomster skola upphöra att betraktas som beskattningsbara krigsvinster. Vidare böra sådana stadganden införas, varigenom den finansiella avskrivningen av krigskonjunkturskatten som statsintäkt tager sin början redan år 1920. Eljest skulle de oförmedlat och till hela sin vidd inställa sig under år 1921. Slutligen finner jag angeläget att, inom ramen för det statsfinansiellt möjliga och med beaktande dels av framförda önskemåls praktiska betydelse, dels av deras genomförbarhet utan djupgående omläggningar av taxeringsförfarandet, medverka till avvägbringandet av viss allmän lättnad för de enligt krigskonjunkturskatteförordningen skattskyldiga och viss utjämning dem emellan av skattebördan.»

På denna basis är det föreliggande förslaget om vissa ändringar i förordningen om krigskonjunkturskatt utarbetat. Den i propositionen lämnade sammanfattningen av förslagets huvudgrunder torde lämpligen böra här återgivas. Inom parentes anmärkes tillika, vilka paragrafer i förordningen, som beröras. Omförmälda grunder äro:

1) Skattefrihet för envar, som icke under åren 1914—1918 åtnjutit krigsvinst och således ej heller därför krigskonjunkturbeskattats åren 1915—1919 (3 § d).

2) Skattefrihet för den merinkomst, som må ha uppkommit under år 1919, i den mån den överstiger högsta krigskonjunkturbeskattade merinkomsten under föregående åren (6 §).

3) Skattefrihet för inkomstökning på grund av nyanläggningar eller utvidgning av anläggningar efter ingången av år 1919 (2 §).

4) Skattegränsen höjes till 10,000 kronor (3 § a) och 21 §).

5) Villkoret, att bolags inkomstprocent skall vara högre än medelprocenten 1913—1914, borttages (3 § c) och 16 §).

6) Beskattningsbar merinkomst begränsas, så att den högst får uppgå till den matematiska merinkomsten, minskad med 20 procent av medelinkomsten 1913—1914 (6 §).

7) I fråga om nya skattskyldiga minskas matematiska merinkomsten med 10 procent av kapitalet, där kapital är nedlagt, eller eljest med 5,000 kronor (11 §).

8) Tariffnedsättning sker med i runt tal 20 procent men så anordnad, att för bolag nedsättningen främst kommer de svaga bolagen tillgodo (8 §).

Därest oförutsedda förhållanden ej inträda, torde man äga full rätt att, såsom Eders Kungl. Maj:t gjort, räkna med att innevarande år blir krigstidens sista. Krigskonjunkturen för handel och näringar är förbi, och krigskonjunkturbeskattningen står inför sin avveckling. I detta sakläge torde det ej finnas skäl att företaga någon djupare reformering av skatteförfattningen, huru berättigade än därom framförda krav i och för sig kunna vara. Av de statsfinansiella hänsyn, departementschefen åberopat, låter det sig emellertid ej göra att i ett slag avveckla ifrågavarande skatteform. Staten kan uppenbarligen ej avvara den å denna skattekälla beräknade inkomsten, och någon utväg att nu skaffa motsvarande intäkt från annat håll läser icke stå till buds. Riksdagen delar till fullo Eders Kungl. Maj:ts uppfattning, att avvecklingen måste ske successivt under beaktande av både statens och de skattskyldigas intressen.

Den kompromiss härutinnan, som Eders Kungl. Maj:ts föreliggande förslag kan anses innebära, vill riksdagen beteckna såsom i stort sett rätt väl avvägd. Det är endast på en punkt som riksdagen måst ställa sig helt avvisande och i ett par avseenden som riksdagen funnit sig kunna gå något steg längre i den föreslagna riktningen. Riksdagen har i dessa fall funnit sig böra mera se på de skattskyldigas fördel.

För skattskyldighetens inträde i fråga om inländskt aktiebolag och solidariskt bankbolag förutsättes bland annat, att den vid det löpande årets taxering till inkomstskatt beräknade inkomstprocenten överstiger medeltalet av 1913 och 1914 års inkomstprocenter (3 § c). Redan i den förutnämnda propositionen nr 448 till förra årets lagtima riksdag föreslog Kungl. Maj:t, att denna förutsättning skulle borttagas. I samband med kristidens stora kapitalökning i många bolag kunde, enligt vad i

propositionen framhölls, denna bestämmelse i vissa fall leda till obehörig skattebefrielse.

Kammarrätten, som hördes i ärendet, erinrade »att icke varje ökning av kapitalet medför, även om den taxerade inkomsten ökas i förhållande till inkomstens medeltal, obehörig befrielse från taxering eller skatt. Om t. ex. kapitalet ökats sedan 1913 och 1914 års taxeringar genom verkliga inbetalningar från delägarna eller genom överföring till kapitalet av besparade vinstmedel, intjänade efter år 1913, är en i förhållande till inkomsten av det gamla kapitalet proportionerlig ökning av inkomsten helt naturlig och synes i regel icke böra föranleda skyldighet för vederbörande bolag att erlagga någon krigskonjunkturskatt. Under nu gällande lagstiftning blir ett dylikt bolag påfört matematisk merinkomst endast under förutsättning, att även inkomstprocenten överstiger inkomstprocentens medeltal. Detta synes också vara fullt riktigt och överensstämma med de principer, på vilka förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt, i fråga om aktiebolags beskattning, är uppbyggd. Då förordningen om krigskonjunkturskatt nära ansluter sig till nyssnämnda förordning, synes även där principen om skattens beräkning å inkomsten i förhållande till kapitalet böra vinna undantagslös tillämpning. Så skulle emellertid icke bliva fallet, om den föreslagna ändringen genomfördes.»

Bevillningsutskottet fann kammarrättens erinringar fullt befogade och avstyrkte förslaget. Sedan första kammaren bifallit utskottets hemställan, men andra kammaren beslutat i enlighet med en av herr Källman m. fl. till förmån för förslaget avgiven reservation, segrade i gemensam votering första kammarens mening.

I förevarande proposition har berörda förslag om ändring i 3 § c) ånyo framlagts, huvudsakligen med återgivande av motiveringen från i fjol. Kammarrätten har åter avstyrkt förändringen och därvid hänvisat till sitt förra, ovan citerade uttalande.

Ej heller riksdagen har funnit anledning att nu frånträda sin förra året intagna ståndpunkt. Riksdagen har därför icke bifallit den föreslagna ändringen i 3 § c) och i följd därav ej heller föreslagen ändring i 16 §, vilken senare är en ren konsekvens av den förra.

Enligt gällande regel har man som bekant att vid bestämmandet av den beskattningsbara merinkomsten utgå från den matematiska merinkomsten såsom maximum, men har det lagts på den skattskyldige att bevisa, att och i vad mån den verkliga krigskonjunkturvinsten må hava varit lägre än den matematiska merinkomsten. Svårigheten att härut-

innan förebringa övertygande bevisning har ej sällan medfört, att hela merinkomsten blivit taxerad. Detta har för de skattskyldiga känts så mycket obilligare, som i många fall den genom relation till 1912 och 1913 års intjänade vinster framkomna matematiska merinkomsten med hänsyn till penningvärdets starka nedgång varit allenast skenbar. Yrkanden hava därför gjorts om sådan höjning av inkomstens medelnivå de båda fredsåren, att denna verkligen bleve jämförbar med det löpande årets inkomst.

Departementschefen medger det berättigade i berörda krav, men har sett sig förhindrad att på denna punkt »skipa full rättvisa de skattskyldiga emellan». Detta skulle nämligen påkalla en principiell omläggning av alltför genomgripande art för att kunna sättas i fråga för det återstående taxeringsåret. En så vittgående åtgärd skulle också medföra alltför stor minskning i skatteintäkten. Departementschefen har måst stanna vid att föreslå jämkning av medelinkomsten med visst procenttal. I enlighet härmed upptager propositionen föreskrift därom, att som beskattningsbar merinkomst icke får upptagas högre belopp än den matematiska merinkomsten, minskad med 20 procent av inkomstens medeltal 1913—1914 (6 §). I fråga om skattskyldiga, vilka allenast under ettdera av åren 1913—1914 varit taxerade till inkomst- och förmögenhetsskatt, träffar den föreslagna reduktionen det ifrågakommande årets inkomst, som i dylikt fall betraktas som matematisk merinkomst (11 §).

Åt nybildade företag, för vilka någon matematisk merinkomst ej finnes, har propositionen velat bereda en motsvarande förmån genom stadgande om rätt till avdrag för 10 procent av nedlagt kapital eller eljest med visst belopp, förslagsvis 5,000 kronor (11 §).

Även riksdagen inser, att på förevarande område full utjämning icke kan åstadkommas. Utan att träda det statsfinansiella intresset för nära torde man dock kunna beträffande reduktionen av den matematiska merinkomsten gå något längre än Eders Kungl. Maj:t. En höjning av reduktionsprocenten till 25 skulle innebära en ökad förmån för de skattskyldiga, utan att, efter vad det vill synas, statskassan därigenom skulle tillskyndas alltför stor minskning i skatteintäkt.

Den förestående avskrivningen av krigskonjunkturskatten har Eders Kungl. Maj:t velat förbereda genom föreslagen nedsättning av skattetariffen med i genomsnitt 20 procent. Den gällande tariffen gör icke åtskillnad mellan bolag och enskilda, men den föreslagna tariffsänkningen har differentierats i så måtto, att för enskilda skattskyldiga föreslås en proportionell sänkning med 20 procent, medan i avseende å bolagen skatte-

lättningen anordnats så, att reduktionsprocenten växer i samma mån som inkomstprocenten sjunker (8 §).

Även på förevarande punkt har riksdagen velat taga ett något större steg än Eders Kungl. Maj:t tillåtit sig. I fråga om de enskilda synes nedsättningen kunna skäligen sättas till 25 procent, och bör givetvis en motsvarande förändring göras i reduktionsskalan för bolagen. I stället för de i förslaget upptagna procenttalen 0.01, 0.03 och 0.05 (8 § b)) har riksdagen fastställt resp. 0.01, 0.04 och 0.06. Något ökat avdrag skulle således icke tillkomma bolag med inkomstprocent över 60. I övriga fall blir enligt detta förslag avdraget höjt efter en sakta stigande skala med intill en fjärdedel.

Skillnaden mellan Eders Kungl. Maj:ts förslag och vad riksdagen i denna del beslutat åskädliggöres av nedanstående tablå:

Bolagets inkomst- procent	Nedsättning av skattebeloppet i procent		Bolagets inkomst- procent	Nedsättning av skattebeloppet i procent	
	Prop.	Riksdagen		Prop.	Riksdagen
100	—	—	40	10.0	12
90	1.0	1.0	35	11.5	14
80	2.0	2.0	30	13.0	16
70	3.0	3.0	25	15.5	19
60	4.0	4.0	20	18.0	22
50	7.0	8.0	15	20.5	25
45	8.5	10.0	10	23.0	28
			5	25.5	31

Punkten a) i 8 § är avfattad så att efter dess ordalydelse 20-procentsavdraget skulle tillkomma blott här i riket mantalsskriven svensk medborgare. Detta innebär uteslutande icke blott av utlänningar och i riket icke mantalsskrivna svenskar utan ock av juridiska personer, som ej äro bolag, såsom föreningar, ekonomiska och ideella, stiftelser, som ej äro att hänföra till fromma sådana, o. s. v. Då motiveringen ej innehåller någonting om sådan åtskillnad, synes närmast kunna ifrågasättas, om den verkligen varit avsedd. I varje fall kan riksdagen ej anse densamma lämplig. Här är icke fråga om skattelindring på grund av mindre skatteförmåga, i vilka fall man ju brukar göra ifrågasavarande begränsning. Efter riksdagens mening bör därför punkten formuleras så, att den omfattar alla andra skattskyldiga än de i punkten b) omnämnda bolagen.

Även ett par formella justeringar i 8 § hava befunnits påkallade.

Övriga av Eders Kungl. Maj:t föreslagna ändringar i förordningen om krigskonjunkturskatt hava icke givit anledning till erinran från riksdagens sida. De synas innebära efter omständigheterna avpassade, rätt beaktansvärda modifikationer till de skattskyldigas fördel.

Under återopande av vad i det föregående anförts, får riksdagen för Eders Kungl. Maj:t tillkännagiva, att riksdagen, som icke kunnat i alla delar bifalla Eders Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 258, antagit här nedan införda förslag till

Förordning

om ändring i vissa delar av förordningen den 30 juni 1916 om krigskonjunkturskatt.¹⁾

Häri genom förordnas, att 2, 3, 6, 8 och 11 §§ samt 21 § 1 mom. i förordningen den 30 juni 1916 om krigskonjunkturskatt skola i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

2 §.

Med vinst, som i 1 § sägs, förstås av krigstillståndet föranledd ökning uti — — — — *tantième*.

Inkomstökning, som uppkommit på grund därav, att skattskyldig efter ingången av år 1919 börjat utnyttja nya eller utvidgade anläggningar för utövande av rörelse eller yrke, är ej att anse såsom av krigstillståndet föranledd vinst.

3 §.

För skattskyldighet förutsättes:

a) att den skattskyldige för året taxerats till inkomst- och förmögenhetsskatt för ett taxerat belopp av minst 10,000 kronor;

b) — — — — och 1914;

c) — — — — procentens storlek; samt

d) att skattskyldig under något av åren 1915 till och med 1919 varit taxerad till krigskonjunkturskatt.

6 §.

Det belopp — — — — *beskattningsbar merinkomst*.

Skattskyldigs beskattningsbara merinkomst må icke bestämmas till

¹⁾ Andringar i Kungl. Maj:ts förslag äro betecknade med *kursiverad stil*. *Spärrad kursiv* utmärker, att kursiveringen är avsedd att bibehållas i författningen.

högre belopp än det, vartill densamma vid taxering under något av åren 1915 till och med 1919 högst blivit för honom fastställd. Ej heller må såsom beskattningsbar merinkomst upptagas högre belopp än den matematiska merinkomsten, minskad med 25 procent av inkomstens medeltal.

8 §.

Krigskonjunkturskatt beräknas — — — — 100 kronor.

Vid taxering år 1920 eller därefter skall det enligt *ovanstående tariff* beräknade skattebeloppet minskas

a) i fråga om *andra skattskyldiga än inländskt aktiebolag eller solidariskt bankbolag* med 25 procent av samma skattebelopp;

b) i fråga om inländskt aktiebolag eller solidariskt bankbolag, därest bolagets till inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade inkomst understiger 100 procent av bolagets kapital, sådant detsamma vid årets taxering beräknats,

för varje full tiondedel, varmed den enligt 19 § i förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt beräknade inkomstprocenten

understiger 100 men ej 60 procent, med 0.01 procent av ovannämnda skattebelopp,

understiger 60 men ej 30 procent, med 0.04 procent av ovannämnda skattebelopp,

understiger 30 procent, med 0.06 procent av ovannämnda skattebelopp.

Till ledning vid uträknandet av *här* omförmäld minskning av skattebeloppet utfärdar Kungl. Maj:t erforderliga tabeller.

11 §.

Har skattskyldig endast under ettdera av åren 1913 och 1914 varit till inkomst- och förmögenhetsskatt taxerad för inkomst, varom i 2 § och 5 § andra stycket sägs, uträknas den matematiska merinkomsten genom jämförelse med den under det året taxerade inkomsten av nämnda slag. För sådan skattskyldig må såsom beskattningsbar merinkomst icke upptagas högre belopp än sagda matematiska merinkomst, minskad med 25 procent av den för sistnämnda år taxerade inkomsten.

Har skattskyldig icke under någotdera av åren 1913 och 1914 varit taxerad för sådan inkomst, som i 2 § och 5 § andra stycket omförmäles, anses den under löpande året taxerade inkomsten av ifråga-

varande slag i sin helhet såsom matematisk merinkomst. För sådan skattskyldig må den matematiska merinkomsten upptagas såsom beskattningsbar merinkomst endast om och i den mån densamma överstiger, i det fall att skattskyldig nedlagt kapital i företag för utövande av rörelse eller yrke, varom fråga är, och visar till vilket belopp kapital sålunda blivit av honom nedlagt, 10 procent av berörda kapital och i andra fall ett belopp av 5,000 kronor.

21 §.

1 mom. Skattskyldig, som för året taxerats till inkomst- och förmögenhetsskatt för ett taxerat belopp av minst 10,000 kronor och därvid beskattats för tantième, skall avgiva särskild deklaration om tantième.

Denna deklaration — — — —.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1920.

Stockholm den 14 juni 1919.

Med undersätlig vörtnad.
